

QOŞMALAR

Əbülqasım Nəbati

<http://www.kitablar.com>

<http://www.kitablar.org/>

Susuyubdur genə kimin qanına,
Xumar-xumar baxar hara gözlərin?
Nola bir də dolanaydım başına,
Qurbanı olaydım qara gözlərin!

Müqəvvəs qaşların etginən kaman,
Çəkginən müjgandan tiri-canistan,
Bu xəstə canımı qılginən nişan,
Qoy etsin köksümü para gözlərin.

Sənubər qamətin, ey sərvi-rəftar,
Şümşadü ərəri etdi şərmsar,
Nə yalqız etmişən məni xarü zar,
Çoxları gətirib zara gözlərin.

Arizin dövründə zülfi-müşkinab,
Qoymaz şəfəq salsın qürsi-afitab,
Hökm qıl götürsün sayəsin səhab,

Bu dərddə eyləsin çara gözlərin.

Üzün şəşəəsi, ey şəmi-Çəkil,
Xurşidi-xavəri etdi münfəil.
Belə ki, eşq odu oldu müştəil,
Çəkdirə həq məni dara gözlərin.

Xədəngi-xunrizin, ey şirin mənzər,
Xosrovu təxtindən etdi dərbədən.
Həlqə edib əldə zülfi müənbər,
Nə sehr oxur genə mara gözlərin?

Təzə gültək açılısan səhərdən,
Müzəyyən olusan ləlü gühərdən,
Yaxşı saldın Nəbatini nəzərdən,
Əcəb mail olmuş xara gözlərin!

Saqi, nə yatmısan, dur ayağə, dur,
Qoyma qəza qalsın həngami-tərəb.
Xurşidi-xavəri bürci-hutdən
Seyr üçün Həməli etdi müntəxəb.

Hər gün öz yarını çəkib ağuşa,
Bülbüllər məst olub, gəlib xuruşa.
Yatma, yatma, ayıl, sən də gəl huşa,
Götür piyaləni, doldur ləbaləb.

Dolandır başına cami-gülünü,
Sədayə çulqaşdır dəştü hamunu.
Gətir yada Fərhad ilə Məcnunu,
Nalə çək, degilən ələfvüllaləb.

Durma ki, dünyanın yox etibarı,
Qənimət bilginən beş gün baharı.
Özünə həmdəm qıl bir gülüzarı,
Bir çəmən küncündə hər ruz ta şəb.

Meydani-eşq içrə səyirttim atı,
Müsəxxər eylədim Rumü Heratı.

Möhtərəm oğluyam, adım Nəbati,
Zatımız Haşimi, əslimiz ərəb.

Səba, məndən söylə o gülüzarə,
Bülbül gülüstanə gəlsin, gəlməsin?
Bu hicran düşgünü, illər xəstəsi
Qapına dərmanə gəlsin, gəlməsin?

Mən qurbanı olum ənbər tellərin,
Qönçə dodaqların, püstə dillərin,
O lalə rüxsarın, mişkin xalların
Oduna pərvanə gəlsin, gəlməsin?

Gözüm çox həsrətdir xumar gözüne,
Günəş camalına, şəkər sözünə,
Utanıram, necə deyim üzünə,
Dərdin xəstə canə gəlsin, gəlməsin?

Dolaşdır boynuma şümşad qolunu,
Qucaqlayıb qucum incə belini,
Ləli-ləbin əmim, sorum dilini,
İstər ölü canə gəlsin, gəlməsin?

Nəbati istəməz sənsiz dünyanı,
İzzəti, hörməti, şövkəti, şanı,
Bir zəda qalmayıb daha gümanı,
Bu baş o meydanə gəlsin, gəlməsin?

Şeyda bülbül fəğan etmə, qəm yemə,
Bu gün, sabah gül açılır, yaz olur.
Əziz saxla, qənimət bil vücudun,
Vəfası yox gülün, ömrü az olur.

Dəginən Fərhadə, ey möhnətpişə,
Şirindən incimə, çal daşa tişə.
Aşiq məşuq arasında həmişə
İşvə olur, qəmzə olur, naz olur.

Gedər, candan çıxar daği-həsərətini,
Artar gündən-günə şanü şövkətini,
Sübhi-vəslə yetər şami-firqətini,
Diləyin, mətləbin hamı saz olur.

Xəmələr durar sağü solunda,
Cəvahir bazubənd iki qolunda,
Fəvvarələr işlər daim gölunda,
Yaşılbaşlı ördək olur, qaz olur.

Nəbati, sevmişəm bir dilistanı,
Bir sözü gülşəkər, qönçə dəhanı,
Daha faş eyləmə sirri-nihani,
Aşıqın könlündə yüz min raz olur.

Allah, allah bu dilbəri-simbər
Hansı bəxtəvərin cananəsidir?
Dağıtdı başımdan əqlü huşumu,
Bu necə dəryanın dürdanəsidir?

Hər kim görsə cəmalını aşıkar,
İxtiyarı gedib olur biqərar,
Görəsənmi, yarəb, hansı dildikar,
Bu şəmi-rüxsarın pərvanəsidir?

Özü şirin, sözü şəhdü şəkərriz,
İşvəsi dilruba, qəməsi xunriz.
Yanağı bərgi-gül, zülfü dilaviz,
Dəhanı mirvari xəzanəsidir.

Xəcil etmiş üzü şəmsi-xavəri,
Hilal edib qaşı bədri-ənvəri,
Nə yalqız eyləmiş məni-sərsəri,
Çoxlar Məcnun kimi divanəsidir.

Yolum düşsə xərabati-xərabə,
Deyərəm ərzimi cami-şərabə,
Nəbatiyə neylər bu bir qürabə,
Yeddi dərya onun peymanəsidir.

Genə gözümlə düşdü bir məhcəmələ,
Ağ üzündə qara müşkin xalı var.
Həlqə-həlqə olub zülfi-müşkini,
Lövəşəllah, əcəb qəddi-dalı var!

Yanaqları lalə, gözlər badami,
Bağrımı qan etdi ləli-gülfami,
Nə oldular, yarəb, Xosrovi-nami,
Xosrovü Şirinin min məqalı var.

De, gəlsin saqiyyə, qursun büsatı,
Mürəttəb eyləsin bəzmi-nişatı,
Tez olun, yandırın şəmi-simatı,
Döşəyin məclisə hər nə qalı var.

Səfheyi-rüxsarı bədri-münəvvər,
Döşənib üstünə zülfi-müənbər,
Dişləri mirvari, dəhanı şəkkər,
Ləblərinin əcəb dadlı balı var.

Gəzəsən aləmi cümlə sərtapa,
Tapılmaz bir belə sərvə-dilərə.
Dəyməz bir muyinə, həq bilir, haşa,
Hər nə bu dünyanın mülkü, malı var

Yəhərləyin görüm əsbi-gülgüni,
Bivəfa görürəm çərxi-gərduni,
Bir dəxi seyr edim tərifi-hamuni,
Divanə könlümün yüz məlalı var.

Mən dedim bəs Xançobani cavandı,
Bir igid oğlandı, bəbri-jəyandı,
Demə ki, qocalıb, qəddi kəmandı,
İndi gördüm saqqalının çalı var.

Genə mövcə gəlib dəryayi-çəşmim,
Bir-birə toxunub ümmanə döndü.

Zövrəqi-cismimi verdi qərqabə,
Təlatüm eyləyib tufanə döndü.

Ümidim çox idi yetəm dildarə,
Deyəm ərzi-halım o nazlı yarə,
Əcəl fərmanından dönmək nə çarə,
Yetmədim, ümidim hirmanə döndü.

Nə faidə keçən günü saymaqdan,
Ölüm yeydir yarsız diri qalmaqdan,
Nə iş bitər bica külüng çalmaqdan,
Mey tükəndi dəxi, peymanə döndü.

Heç igid düşməsin yarından cüda,
Mənimtək qalmasın zarü binəva.
Bəs ki, gecə-gündüz dedim: ya xuda,
Ciyərim od tutub büryanə döndü.

Nəbati, nalə qıl, getdi dildarın,
Sovuldu güllərin, soldu gülzarın,
Nə durmusan, nədir bu intizarın,
Dur keç eylə, vəslin hicranə döndü?!

Genə Leyli, Leyli çıxmış seyrənə,
Aşıqın axtarır dilində Məcnun.
Yanında bir neçə işvəli qızlar,
Gəzir çöldən-çölə, hamun bəhamun.

Hər zaman oturur bir bulaq üstə,
Qabağında şərab, məzəsi püstə,
Gültək əldə tutub, göz dikib dostə,
Günüzlü badədən sağəri-məşhun.

Dərər, dəstə bağlar yaxşı gülləri,
Dodaq altdan gülər şirin dilləri,
Əfşan eylər hərdəm üzə telləri,
Heyran-heyran baxar didəsi pürxun.

Gahi rəqsə gəlib oynar məstanə,

Gahi cuşə gəlib olur divanə,
Gahi bülbül kimi gəlir əfğanə,
Ağlar, ağlar, oxur əbyati-mövzun.

Nəbati, əbsəm ol, sığın mövlayə,
Qul olub əbəmə düşmə səhrayə,
Qəvvastək qutə vur bir bu dəryayə,
Cəhd qıl tapasan bir dürri-məknun.

Səba, bu ərzimi yetir səyyadə,
Söylə, bağışlasın xudayə məni.
Taqətim kəsilib künci-qəfəsdə,
Mürəxxəs eyləsin bir ayə məni

Əgərçi bilirəm çoxdur günahım,
Dəxi ondan özgə yoxdur pənahım,
Deginən: ümidim vardır ki, şahım
Əfv etsin ayeyi-vəfayə məni.

Gecələr sübhədək işim nalədir,
Ağlamaqdan gözüüm qan piyalədir,
Canım bütün qara dağlı lalədir,
Yetirsin Zəməmi-səfayə məni.

Məlamət çəkməkdən yetişdim canə,
Əridi ürəyim, döndü al qanə,
Səba, ərzim budur şahı-cahanə,
Dəxi çox salmasın sədayə məni.

Nəbati, Məcnuntək gahi ağladın,
Uşaqları yığıb dəstə bağladın,
Gahi qələndertək özün dağladın,
Axır ki, gətirdin hərayə məni.

Sevdiyim, gözlərin aldı canımı,
Yağı qəmzələrin qanımı tökər.
Düşsə hər kim, dəxi çıxmaz torundan,
Görüm bu zülfdür ya ki, müşki-tər?

Başına örtübdür tirmeyi-abı,
Qaşları başlayıb nazü itabi,
Aman, saqi, gətir ol meyi-nabi,
Bu cəlladın qılıncından əlhəzər!

Xəcil etdi üzün güli-əhməri,
Oda yaxdı zülfün müşkü ənbəri,
Şərməndə eylədi ləlü gövhəri,
Görüm bu qönçədir, ya tüng-şəkkər?

Bu necə nərgizdir, bu necə gözdür?!
Bu necə lələdir, bu necə üzdür?!
Bu necə şəkərdir, bu necə sözdür?!
Nə belə ləl olur, nə belə gövhər?!

Nəbati, gül gəldi, açıldı lələ,
Çəkinən bülbültək gülşəndə nalə,
Sənə qurban, saqi, dur, ver piyalə,
Salginən canıma meydən bir şərər.

Bülbül kimi gül üzünə müştəqəm,
Tuti quşu dilli sənəm, ey sənəm.
Al-əlvan yanaqlı, nərgiz baxışlı,
Bənəfşətək iyli sənəm, ey sənəm,

Hər kim görsə səni, olur divanə,
Düşər Məcnun kimi dağa məstanə,
Qurbanı olduğum yetişdim canə,
Qara həbəş xallı sənəm, ey sənəm.

Ləbi qönçə, dişi dürri-müsəffa,
Məməsi şəmamə, buxağı alma,
Dəhanı gülşəkər, zülfü dilara,
Cibi, qoynu hilli sənəm, ey sənəm.

Qəmzən oxu od vurubdur canıma,
Cəllad gözün susuyubdur qanıma,
Başına döndüyüm, gəl bir yanıma,

Sərxoş, incə belli sənəm, ey sənəm.

Nəbatini yetir bağı-vüsalə,
Nahaq qan eyləmə, batma vəbalə,
Eşqin məni döndəribdir hilalə,
Adı-sanı bəlli sənəm, ey sənəm!

Genə bahar-oldu, açıldı güllər,
Bülbül naləsindən tutulur qulaq.
Gül gülə sarmaşıb, çiçək çiçəyə,
Lalə cami-Cəmdən gətirib soraq.

Səbzü xürrəm olub dəştü kuhsar,
Dəm vurur cənnətdən tərifi-cuybar,
Əyaq götür, saqi, durma intizar,
Məni bir cam ilə eylə tərdəmağ.

Aləmdə xeyrü şər nə olsa hadis,
Hökmi-yəzdan olur o əmrə bais.
Demə, zahid, meyə «ümmülxəbais»
Sən anlayammasan, yeri hay ulağ!

Cəfayə üz qoydu çərxi-bivəfa!
Dərdi-hicrə məni etdi mübtəla,
Doğru söz, müxtəsər, mən bəxti-qəra
Bir dəm yarə yetib tapmadım fərağ.

Demə Nəbatinin yoxdur dəvamı,
Cövrümə tab etməz, çəkməz cəfamı,
Şahid olsun aləm cümlə, təmamı,
Nə qədər istərsən çək sinəmə dağ!

Səba, bu məhcuru bir şad eylə sən,
Yetir bu peyğamı cananə məndən;
Niyə bu Məcnunu etmiş fəramuş,
Nədən ötrü olub biganə məndən?

Yetişəcək yanına o sərvinazın,

Başına bir dolan o şahbazın,
Ondan sonra söylə razü niyazın.
Yalvara-yalvara o xanə məndən.

Öp əllərin, ondan düş ayağına,
Pərvanətək fırlan solu-sağına,
Bülbül kimi sarmaş gül budağına,
Ərz qıl icz ilə sultanə məndən.

Dərdi-hicrin tökdü bərgü barımı,
Xəzanə döndərdi növbaharımı,
Ondan[1] söyləginən hali-zarımı,
O qaşı yay, gözü məstanə məndən.

Qulaq ver, eyləsə hər nə dürəfşan,
O püstə dil-dodaq, o şəkkər dəhan,
Gətir Nəbatiyə ondan bir nişan,
Dürüst yetişginən fərmanə məndən.

[İstinad 1: Sonra.]

Genə İsgəndərtək düşdüm zülmatə,
Qabağımı kəsib yüz min bəhrü bər.
İgidliyin, mürüvvətin çağıdır,
Yetiş fəryadıma, ey Xizri-rəhbər!

Tülu etməz nədən «şəmsi-vəzzüha»?!
Fənayə baş çəksin «leylətüddüca»,
Yoxsa yatıb məgər nəsimi-səba,
Məşamıma yetməz nəfxeyi-səhər?

Üzümə bir su səp, ey əşgi-gülün,
Qoyma yatsın qafil biçarə Məcnun,
İtirmiş Fərhadın kuhi-Bisütun,
Şirin, Şirin səslər, tapmaz bir əsər.

Yara qurban deyən dili lal etdim,
Möhr edib ağzımı, tərki-qal etdim,
Əliftək qəddimi бүkdüm, dal etdim,
İndi görək bu kəmanı kim əyər?

Nəbati, minginən Rəxşi-hümməti,
Seyr elə sərbəsər dəşti-vəhdəti,
Qoyma çıxsın əldən vəqti-fürsəti,
Heyifsən, dünyadan getmə bixəbər!

Məni Məcnun edən yari-pərivəş,
Taqətim kəsildi, yetişdim canə.
Bir yol öldür məni, çevir başına,
Bircə rəhmin gəlsin bu natəvanə.

Qurban olum sənin gül yanağına,
Ala gözlərinə, dil-dodağına,
İstərəm dolanım solu-sağına,
Necə kim, dolanır şəmə pərvanə.

Kim oldu mənimtək bəxti vajgun,
Gözü qanlı-yaşlı, halı digərgun?
Hanı, nə oldular Fərhadü Məcnun,
Gələydilər fəryadımdan əmanə?!

Mən öləndə, məni qoymun məzarə,
Odun yığın, vurun ona şərərə,
Məni atın, siz çəkilin kənarə,
Qoyun şölələnsin, çəksin zəbanə.

Aşiq olan xovf eləməz bələdən,
İnciməz yar edən cövrü cəfadən,
Nəbati, əl çəkə kimdir vəfadən,
Qoymuşam başımı mən bu meydanə?!

Gün yetdi zəvalə, döndü axşamə,
Yandı pərvanənin çırağı genə.
Deginən saqiyyə düşsün dövrənə,
Gərdişə gətirsin əyağı genə.

Nə müddətdir xəbərim yox o qızdan,
Neçə ildir ayaq çəkibdir bizdən,

Bu saətdə onu istərəm sizdən,
Görün harda gəlir sorağı genə.

Cəlladi-cansitan susuyub qanə,
Xədəngi-zərnişan qoyub kəmanə,
Əlində cami-mey gəldi məstanə,
Qanımı tökməyə o yağı genə.

Məni görcək üzə tutdun niqabı,
Bəhanə eylədin şərmü hicabı.
Səndə yoxdur məgər vəfa kitabı,
Gözümdən açmısan bulağı genə.

Demədim, sirrini demə əğyarə,
Səni məndən cüda qılar, nə çarə,
İndi ki, hicr odu çəkdi şərərə,
Qoyma sən gülşənə o zağı genə.

Eşqindən əridim, döndüm hilalə,
Günüm başa gəldi, yetdim zəvalə,
Bir nəzər qıl, gör düşmüşəm nə halə,
Haçanadin gəzim bu dağı genə!

Nəbati, nalədən əsər olmadı.
Gördüyün işıqdan şərər olmadı,
Bu şəcərdən sənə səmər olmadı,
Dur, bir də gəzginən bu bağı genə.